

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ШЕПЕЛЬ ЄВГЕНІЯ ВАСИЛІВНА

УДК 336.71:336.748.12

**ОЦІНКА ВПЛИВУ МОНЕТАРНИХ ЧИННИКІВ
НА ІНФЛЯЦІЙНУ СКЛАДОВУ У ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ**

Спеціальність 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит

**Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук**

Одеса– 2014

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Одеському національному економічному університеті Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Коваленко Вікторія Володимирівна,
Одеський національний економічний
університет,
професор кафедри банківської справи

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, доцент
Міщенко Світлана Володимирівна,
Університет банківської справи
Національного банку України,
доцент кафедри фінансів і кредиту

кандидат економічних наук, доцент
Чайковський Ярослав Іванович,
Тернопільський національний
економічний університет,
доцент кафедри банківської справи

Захист відбудеться 12 грудня 2014 року о 12 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.055.01 у Одеському національному економічному університеті за адресою: 65082, м. Одеса, вул. Преображенська, 8, ауд. 217.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Одеського національного економічного університету за адресою: 65082, м. Одеса, вул. Преображенська, 8, ауд. 211.

Автореферат розісланий “ 6 ” листопада 2014 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

С.О. Даниліна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Проблема регулювання інфляції посідає провідне місце у теорії та практиці реалізації стратегії вітчизняної грошово-кредитної політики, оскільки показники і соціальні наслідки інфляції відіграють значну роль в оцінці економічного стану держави. На особливу увагу заслуговують питання, які пов'язані з дослідженням інфляційної складової у діяльності банків. Актуальність даного питання посилюється і тим, що з переходом на монетарний режим інфляційного таргетування проблемною сферою досліджень залишається визначення структурних компонентів індикатора, який буде покладено в основу зазначеного режиму. Недостатньо вивченим залишається питання сутності, основних показників та критеріїв оцінки інфляційного потенціалу, дослідження глибинних причин утворення інфляційної складової у діяльності банків під впливом монетарних чинників, що знаходить своє відображення у використанні неефективних та економічно необґрунтованих методів та інструментів антиінфляційної політики. Проблема пошуку підходів до оцінки впливу монетарних чинників на інфляційну складову у діяльності банків актуальна як для економічної науки, так і для органів державного регулювання, зокрема регуляторів функціонування банківської системи.

Тому розвиток теорії, обґрунтування методів і інструментів грошово-кредитної політики, розробка методичних підходів до формування системи оцінки впливу монетарних чинників на інфляційну складову у діяльності банків та нівелювання її негативного впливу на розвиток і стабільність діяльності банків, виступають важливими завданнями при розробці перспективних напрямів грошово-кредитної політики, ефективної системи антиінфляційного регулювання та практики контролю за пропозицією грошей.

Проблемі дослідження природи інфляції та пошуку підходів до мінімізації її негативного впливу присвячено наукові праці зарубіжних та вітчизняних вчених-економістів, зокрема: питанням дослідження інфляції як системного утворення присвячені наукові праці А. Даниленка, Є. Гайдара, А. Гальчинського, В. Гальперіна, В. Гейця, А. Гриценка, В. Дербенцева, С. Дзюблюка, М. Зверякова, А. Маршала, Г. Касселя, Дж. Кейнса, В. Козюка, О. Петрика, А. Пігу, Л. Томашика, М. Туган-Барановського, М. Савлука, Дж. Сакса, І. Радіонової, Ю. Харазішвілі, М. Фрідмана, О. Фурдичко; питанням щодо розвитку грошово-кредитного ринку та монетарних передумов утворення інфляційної складової у діяльності банків з макроекономічної позиції – О. Вовчак, Б. Вишивана, А. Гриценка, В. Зимовця, В. Міщенко, С. Міщенко, Р. Мінделла, С. Науменкової, Л. Рябініної, А. Скрипника, М. Хмелярчука, А. Шаповалова, Я. Чайковського; питанням щодо управління інфляційною складовою банківських операцій – І. Волошина, П. Друкера, О. Заруцької, В. Коваленко, В. Крилової, Л. Кузнецової, І. Лиса, А. Маршала, С. Моїсеєва, С. Молчанова, А. Мороза, Дж. Сінкі, Т. Смовженко, Ю. Плеханова, Л. Примостки, П. Роуза, О. Шевцової та інших.

Проте, до сьогодні, низка питань стосовно встановлення оціночних індикаторів впливу монетарних чинників на виникнення інфляції у діяльності банків залишається нерозглянутою повною мірою, а саме: лишається широким спектр поглядів на поняття «інфляція», «інфляційна складова у діяльності банків», що, у свою чергу, ускладнює визначення конкретних заходів і управлінських дій щодо мінімізації впливу інфляції на діяльність банків; потребують удосконалення теоретико-методологічні положення формування системи оцінки впливу монетарних чинників на інфляційну складову у діяльності банків. Важливість дослідження вказаної проблеми та недостатній рівень її теоретичної і практичної розробки визначили вибір теми дисертаційного дослідження, свідчать про її актуальність, теоретичну та практичну значимість.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Обраний напрям дисертаційної роботи пов'язаний із науковими темами Одеського національного економічного університету, що виконувалися на кафедрі банківської справи, зокрема: «Проблеми регулювання банківської діяльності в умовах циклічного розвитку економіки» (номер держреєстрації 0110U008070) та «Роль банків у забезпеченні сталого розвитку фінансового ринку та реального сектора економіки України» (номер держреєстрації 0114U000276). У межах даних тем автором запропоновано методичний підхід до визначення інфляційної складової у процентних ставках за залученими і розміщеними ресурсами банків; обґрунтовано основні елементи формування системи оцінки впливу монетарних чинників на інфляційну складову у діяльності банків.

Мета дослідження – обґрунтування теоретичних і методологічних положень позиціонування інфляційної складової у діяльності банків в умовах нестійкого та мінливого розвитку грошово-кредитного ринку та розробці практичних рекомендацій до оцінки впливу монетарних чинників на її утворення з використанням моделей встановлення монетарних індикаторів, достатності капіталу банків, їх ринкової позиції.

Відповідно до поставленої мети дисертаційної роботи були сформульовані такі завдання:

- обґрунтувати економічну сутність таких понять, як «інфляція», «інфляційний потенціал», «інфляційна складова у діяльності банків»;
- визначити еволюцію впливу монетарних чинників на утворення інфляційної складової у діяльності банків;
- розробити систему оцінки впливу монетарних чинників на інфляційну складову у діяльності банків;
- провести оцінку впливу монетарних чинників на інфляційну складову банківських операцій;
- обґрунтувати методи та способи оцінки впливу інфляції на ефективність банківської діяльності;
- довести вплив інфляції на встановлення цінової рівноваги банківських операцій;
- визначити методичні підходи до формування ринкової позиції банків;

- розробити методичний підхід до оцінки достатності капіталу банків з урахуванням рівня інфляційних очікувань;
- обґрунтувати оціночні індикатори впливу монетарних чинників для прогнозування рівня інфляційної складової у діяльності банків.

Об'єктом дослідження є процес оцінки впливу монетарних чинників на інфляційну складову у діяльності банків.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні засади оцінки впливу монетарних чинників на інфляційну складову у діяльності банків в умовах циклічного розвитку економіки України.

Методи дослідження. Теоретико-методологічну основу дисертаційної роботи становлять наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених та спеціалістів з питань теорії інфляції, грошово-кредитної політики, методів та інструментів оцінки монетарних чинників та їх впливу на діяльність банків.

Для досягнення поставленої мети в дисертаційній роботі застосовані загальнонаукові методи дослідження: гіпотетичний та аксіоматичний – при визначенні понять «інфляція», «інфляційна складову у діяльності банків»; аналізу і синтезу, які використані в процесі дослідження теоретичних аспектів оцінки впливу монетарних чинників на інфляційну складову у діяльності банків; економіко-статистичні методи, зокрема: порівняння (оцінка ефективності використання монетарних інструментів), кореляційно-регресійний (для встановлення монетарних індикаторів, за допомогою яких виокремлено інфляційну складову у діяльності банків; побудови структурно-логічної моделі прогнозування достатності капіталу банків через показники інфляції), графічний (для наочного представлення статистичного матеріалу та схематичного подання деяких теоретичних і практичних положень дисертаційної роботи), а також методи діагностики, деталізації та узагальнення, індуктивний і дедуктивний.

Інформаційну та нормативну базу дисертаційного дослідження склали офіційні статистичні матеріали Національного банку України, Державної служби статистики України, нормативні акти Кабінету Міністрів України; законодавчі та нормативні акти України, інформація з мережі Інтернет, офіційні форми звітів банківських установ України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розробці теоретико-методологічних та практичних рекомендацій щодо формування системи оцінки впливу монетарних чинників на інфляційну складову у діяльності банків.

Серед вагомих наукових здобутків за результатами дисертаційного дослідження виділимо наступні:

вперше:

- запропоновано методологічні положення для формування інфраструктури системи оцінки впливу монетарних чинників на інфляційну складову у діяльності банків, яка передбачає стійку та ціленаправлену сукупність взаємопов'язаних дій для виявлення характеру, інтенсивності і ступеня впливу монетарних чинників на позиціонування інфляційної складової у діяльності банків з використанням комплексного та процесного підходів;

удосконалено:

- теоретико-методологічний підхід до визначення монетарних індикаторів, за допомогою яких визначається позиція інфляційної складової у діяльності банків, і який, на відміну від існуючих, дозволяє спрогнозувати облікову ставку на основі врахування показників рівня доларизації, рівня монетизації, рівня достатності капіталу банків, співвідношення наданих кредитів до ВВП, інтегральної середньозваженої ставки за кредитами; виокремлення інфляційної складової у процентних ставках за кредитними операціями з проекцією впливу реальної процентної ставки за наданими кредитами, ризику зміни обмінного курсу національної валюти, індивідуального ризику, премії за ризик інфляції, ефекту пропозиції та впливу стану ліквідності на ринку банківських послуг;
- критерії оцінювання впливу монетарних чинників рівня монетизації, середньозваженої процентної ставки рефінансування, норми обов'язкового резервування, рівня доларизації на інфляційну складову банківських операцій, які, на відміну від існуючих підходів до встановлення критеріальної бази, дозволяють прогнозувати рівень інфляційних очікувань в діяльності банків за допомогою побудови та реалізації індексної моделі;
- теоретико-методичний підхід до побудови структурно-логічної моделі оцінки індикаторів прояву інфляції у діяльності банків, який, на відміну від існуючих, визначає домінуючу роль достатності капіталу банків в системі оцінки впливу монетарних чинників на інфляційну складову банків;
- підхід до визначення рівня ринкової позиції банків на основі використання методу агрегації даних та врахування структурних компонентів рівня монетизації, який, на відміну від існуючих підходів, дозволяє оцінити рівень впливу показників, що характеризують накопичений інфляційний потенціал в діяльності банків та визначитися із заходами антиінфляційного регулювання до окремого банку, виходячи із розрахованого кон'юнктурного ринкового його рівня;

набули подальшого розвитку:

- положення щодо становлення та впливу монетарних чинників на утворення інфляційної складової у діяльності банків на основі використання принципу еволюційності, що дозволило конкретизувати чинники та визначити методичний інструментарій для нейтралізації негативного впливу інфляційних очікувань в діяльності банків;
- методичне підґрунтя до оцінювання впливу інфляції на ефективність банківської діяльності на основі побудови мультиплікативної моделі, що дає змогу визначити ступінь впливу факторів на результативний показник – ефективність банківської діяльності, за допомогою використання у ролі факторів рентабельності активів, мультиплікатора капіталу, рівня капіталу на 1 грн. витрат, рівня витрат на 1 гривню прибутку, рентабельності діяльності по витратам, коефіцієнта дієздатності;

– класифікацію чинників ціноутворення на ринку банківських послуг, що, на відміну від існуючої, дозволяє визначитися з параметрами досягнення цінової рівноваги та впливу на неї інфляції.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що теоретичні й методичні положення дисертаційного дослідження доведені до рівня конкретних пропозицій та методичних розробок, придатних для практичного використання в системі оцінки впливу монетарних чинників на інфляційну складову у діяльності банків. Розроблені пропозиції були використані Центром наукових досліджень Національного банку України при розробці стратегії грошово-кредитної політики НБУ на засадах інфляційного таргетування та цінової стабільності (довідка № 53-017/43794 від 12.08.2014 р.).

Розроблена структурно-логічна схема була використана ПАТ «Конкорд Банк» для оцінювання впливу інфляційних очікувань на достатність банківського капіталу (довідка № 07/1408-8 від 14.08.2014 р.).

Запропоновані у роботі методи та способи оцінки впливу інфляції на ефективність діяльності банків, методичний підхід до оцінювання впливу інфляції на цінову рівновагу банківських операцій впроваджено в практичну діяльність ПАТ «Преміум» (довідка № 02-15/1443 від 12.12.2013 р.).

Окремі результати, отримані під час досліджень, використано в навчальному процесі Одеського національного економічного університету при створенні навчально-методичного комплексу та викладанні дисциплін «Гроші та кредит», «Банківські операції», «Операції центрального банку», «Методологія наукових досліджень» (довідка № 02-17/1754 від 27.12.2013 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаним, завершеним дослідженням. Усі наукові результати, викладені в ній, одержані автором самостійно. Особистий внесок здобувача у роботах, виконаних у співавторстві, визначено у списку публікацій. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертації використано лише ті ідеї та положення, які є результатом особистої роботи автора.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні і методичні результати дисертаційної роботи доповідалися, обговорювалися й одержали позитивну оцінку на науково-практичних конференціях, серед яких: Всеукраїнська науково-практична конференція «Загальноекономічні та фінансові аспекти формування інноваційного потенціалу регіону» (м. Полтава, 2007 р.); Всеукраїнська науково-практична конференція «Україна в умовах глобальної конкуренції: стратегія випереджаючого розвитку» (м. Донецьк, 2010 р.); XIII Всеукраїнська науково-практична конференція «Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України» (м. Суми, 2010 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Фінансова стратегія економічного розвитку» (м. Ялта, 2013 р.); IX Міжнародна науково-практична конференція «Науковий потенціал світу» (м. Софія, Болгарія, 2013 р.); X Міжнародна науково-практична конференція «Світові тенденції та перспективи розвитку фінансової системи України» (м. Київ, 2013 р.); II Міжнародна науково-практична конференція «Вплив умов кредитування на процеси стимулювання розвитку економіки» (м. Одеса, 19-20 вересня 2013 р.);

Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція з міжнародною участю «Сучасні тенденції економічного та соціального розвитку: держава, регіон, підприємство» (м. Луганськ, 2014 р.).

Публікації. За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 18 наукових праць, з яких 7 статей у наукових фахових виданнях, 3 статті у колективних монографіях, 1 стаття в інших наукових виданнях, 7 публікацій у матеріалах наукових конференцій. Загальний обсяг публікацій здобувача складає 9,24 друк. арк.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації становить 286 сторінок, основний зміст роботи викладено на 205 сторінках. Дисертація містить 31 таблицю, 53 рисунки, 4 додатки подано на 81 сторінці, список використаних джерел включає 268 найменувань та викладений на 24 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, зв'язок роботи з науковими програмами, наведено інформацію про апробацію результатів дослідження.

У першому розділі «**Теоретико-методологічні засади формування системи оцінки впливу монетарних чинників на інфляційну складову у діяльності банків**» розкрито і поглиблено наукові підходи до визначення сутності інфляції, інфляційної складової у діяльності банків, доведено необхідність формування системи оцінки впливу монетарних чинників на інфляційну складову та визначено її інфраструктуру.

На основі систематизації наявних наукових підходів до визначення поняття «інфляція», виокремлено три підходи до його трактування: інфляція як знецінення грошей; інфляція як зростання цін; інфляція як дисбаланс у попиті та пропозиції на гроші. На основі критичного аналізу представлених підходів обґрунтовано, що інфляція – це багатогранний, складний процес, який відображає всі основні проблеми й суперечності економіки в довгострокову періоді, що має прояв у виникненні дисбалансу між попитом та пропозицією на гроші, визначає природу зростання загального рівня цін, вимагає додаткового перерозподілу національного доходу під дією системних чинників.

У роботі проведено класифікацію чинників, що спричиняють інфляцію, їх поділено на наддержавні та внутрішньодержавні. Провівши ретроспективний аналіз представлених чинників, доведено, що на позиціонування інфляційної складової у діяльності банків впливають чинники монетарного характеру при виконанні банками функції створення нових кредитних грошей; застосування НБУ монетарних інструментів та реалізація процентного, кредитного каналу очікувань економічних агентів трансмісійного механізму грошово-кредитної політики.

Доведено, що інфляційна складову у діяльності банків – це послідовна зміна цінового феномена, що спричиняє диспропорції у збалансуванні активних

і пасивних операцій. У свою чергу, ціновий феномен інфляції – це зміна процентної політики, яка призводить до зменшення обсягів залучення коштів у банках через зниження процентних ставок за депозитами та трендового зменшення кредитної активності.

З метою визначення теоретичних засад формування системи оцінки впливу монетарних чинників на інфляційну складову у діяльності банків, у роботі на основі принципу еволюційності виокремлено етапи розвитку грошово-кредитної політики в Україні, кожному з яких притаманна власна стратегія застосування методів і інструментів регулювання грошово-кредитного ринку, які здійснюють вплив на утворення інфляційної складової (табл. 1).

Таблиця 1

Еволюція розвитку монетарного устрою та впливу монетарних чинників на утворення інфляційної складової у діяльності банків

Еволюційний етап	Характеристика етапу
I етап – 1992–1996 рр.	Формування монетарної політики в умовах економічної кризи та несприятливого інституційного середовища для її реалізації; створення національної грошової системи на основі запровадження в обіг українського карбованця та підготовка до введення в обіг національної валюти – гривні
II етап – 1996–1998 рр.	Становлення грошово-кредитного ринку України, монетарна політика була спрямована на його регулювання за допомогою монетарних інструментів, якими володів на той час НБУ
III етап – 1999 р. – середина 2008 р.	Період економічного зростання та відкритості національної економіки. Монетарна політика НБУ була спрямована на підтримку купівельної спроможності гривні, стабілізацію фінансових ринків та підтримку банківської системи, що дало змогу забезпечити відносно низький рівень інфляції – 19,2% порівняно з 20% у 1998 році
IV етап – друга половина 2008 р. – 2010 р.	Негативні тенденції, які спочатку стосувалися вітчизняної банківської системи, згодом вплинули на реальний сектор економіки, що зрештою призвело до економічної кризи, ознаками якої було погіршення основних макроекономічних показників за аналізований період, а саме: зниження обсягів реального ВВП до 84,9% у 2009 році, зростання індексу споживчих цін до 29,9% у 2008 році
V етап – 2011 р. – I півріччя 2013 р.	Характеризується посткризовим розвитком макроекономічної ситуації та відновленням банківської системи. Проведення грошово-кредитної політики спрямовувалося на досягнення та підтримку цінової стабільності, сприяння підтриманню стабільності банківської системи та додержання стійких темпів економічного зростання
VI етап – з II півріччя 2013 р. по теперішній час	Умови проведення грошово-кредитної політики надзвичайно ускладнилися, рецесивні тенденції 2012–2013 рр. були посилені зовнішніми дисбалансами, суттєвим девальваційним тиском. Підвищені ризики соціально-політичної ситуації провокують відтік капіталу з країни та депозитів з банківської системи. НБУ запроваджено перехід до системи гнучкого обмінного курсу. Регулюючі дії спрямувалися насамперед на відновлення довіри вкладників, забезпечення вчасного проведення розрахунків і стабілізацію діяльності банків

Джерело: складено автором

У результаті проведеного дослідження розроблено методологічні положення до формування системи оцінки впливу монетарних чинників на інфляційну складову у діяльності банків. Визначено основні складові системи та їх взаємозалежність і взаємозв'язок. Доведено, що система оцінки впливу

монетарних чинників на інфляційну складову – це стійка та ціленаправлена сукупність взаємопов'язаних дій для виявлення характеру, інтенсивності і ступеня впливу монетарних чинників на позиціювання інфляційної складової у діяльності банків з використанням комплексного та процесного підходів. У запропонованій системі виділено мету, суб'єкти та об'єкти оцінки, принципи, функції, інструменти та методи.

Обґрунтовано, що головною метою системи оцінки впливу монетарних чинників на інфляційну складову є пошук оптимальних моделей рішень для мінімізації негативного впливу зміни цінового феномена, що спричиняє диспропорції у збалансуванні активних і пасивних операцій.

У другому розділі «**Особливості та сучасні підходи до оцінки впливу монетарних чинників на інфляційну складову у діяльності банків**» проведено аналіз впливу монетарних чинників на інфляційну складову банківських операцій; обґрунтовано методи та способи оцінки впливу інфляції на ефективність діяльності банків; досліджено вплив інфляції на цінову рівновагу банківських послуг.

У роботі визначено та оцінено монетарні чинники, що впливають на інфляційну складову банківських операцій, до яких віднесено: темпи зростання та регулювання грошових агрегатів, кредитні фактори інфляції, регулювання норм обов'язкового резервування, валютне курсоутворення та поведінка економічних агентів до заощаджень в іноземній валюті.

Обґрунтовано методи для проведення оцінки впливу монетарних чинників на інфляційну складову банківських операцій, які класифіковано на економічні та організаційно-правові. Доведено узгодженість між представленими методами та основними напрямками реалізації грошово-кредитної політики спрямованої на таргетування інфляції.

У результаті проведеного аналізу запропоновано підхід до оцінки впливу монетарних чинників на інфляційну складову банківських операцій на основі побудови індексної моделі. У якості змінних у моделі взято темпи зростання та регулювання грошових агрегатів – рівень монетизації; регулювання кредитних факторів інфляції – середньозважена процентна ставка рефінансування; регулювання норм обов'язкового резервування; валютний курс – рівень доларизації. Отримані результати засвідчили, що рівень інфляційної складової банківських операцій за 2013 р. зменшився на 12,61%. Зменшення тиску інфляції викликане зниженням рівня доларизації на 3,9%, середньозваженої ставки рефінансування на 4,6%, що позитивно вплинуло на зниження процентних ставок як за залученими, так і розміщеними коштами банків на 12,58% та 38,79% відповідно.

З метою виокремлення інфляційної складової у діяльності банків, доведено необхідність оцінки якості активних і пасивних банківських операцій, ефективності цінової політики банків (табл. 2).

Розглядаючи показники ефективності цінової політики банків, можна стверджувати, що встановлення високих процентних ставок за кредитами та депозитами не є показником ефективності.

**Динаміка показників ефективності цінової політики банків
за період 2012-2013 рр. (станом на початок року), %**

Банки	Середня вартість залучення ресурсів		Середня ціна надання кредитних продуктів		Чистий спред		Прибутковість/збитковість продаж		Віддача активів	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Приватбанк	8,67	6,91	13,63	13,52	4,97	6,61	7,40	6,34	1,21	0,98
Укрексімбанк	7,23	6,83	13,29	13,30	6,06	6,46	0,64	1,07	0,07	0,12
Ощадбанк	8,44	7,04	15,83	13,24	7,39	6,20	5,19	5,42	0,08	0,72
Райффайзен Банк Аваль	6,50	5,02	14,95	14,96	8,45	9,94	0,01	0,36	0,00	0,06
Укрсіббанк	7,84	7,03	15,00	18,59	7,16	11,56	-46,27	-61,60	-6,82	-1,31
Укрсоцбанк	6,94	5,57	13,36	12,69	6,42	7,12	0,48	0,27	0,07	0,04
Промінвестбанк	8,41	7,30	13,85	12,66	0,44	5,36	-19,08	0,67	-2,44	0,08
ВТБ банк	7,48	6,17	12,36	12,47	4,88	6,29	-11,90	12,51	-1,46	1,57
Альфа-банк	10,49	8,15	17,05	14,01	6,56	5,86	0,02	0,44	0,00	0,06
ОТП банк	4,95	3,83	13,97	12,61	9,02	8,78	13,08	19,35	2,47	2,55
Середнє значення банківської системи України	7,90	6,68	14,11	12,90	6,21	6,22	-9,60	-5,53	-1,38	-0,73

Джерело: розраховано автором

Так, за аналізований період у банках ПАТ «Альфа-банк», ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» у 2013 р. визначаються найвищі процентні ставки за кредитами 17,05% та 14,98% відповідно. При цьому, віддача від проведення активних операцій виявилася найнижчою. Зазначене свідчить про неврахування інфляційної складової при розробці процентної політики банків та її не ефективність, яка призвела до збитковості від продажів та віддачі активів.

Для проведення комплексного оцінювання впливу інфляції на ефективність діяльності банків запропоновано мультиплікативну модель для розрахунку інтегрованого показника ефективності діяльності банків. За базу для розрахунку взято показник загальної рентабельності. Як змінні – рентабельність активів, мультиплікатор капіталу, рівень капіталу на 1 грн. витрат, рівень витрат на 1 гривню прибутку, рентабельність діяльності по витратам, коефіцієнт дієздатності. Вибір представлених показників обумовлений тим, що банківська діяльність пов'язана з інфляційними очікуваннями, оскільки супроводжується рухом грошових потоків, які змінюють у часі власну вартість (вартість активів, капіталу, зобов'язань). Отримані результати засвідчили, що найбільший вплив інфляційної складової на ефективність діяльності банків спостерігається у 2010 та 2011 роках.

У роботі аргументовано, що інфляція впливає на встановлення цінової рівноваги банківських послуг. В процесі дослідження виокремлено та розкрито зміст загальних і специфічних чинників ціноутворення, які визначають

параметри цінової політики банків, встановлюють верхню і нижню межі цін на банківські послуги.

У третьому розділі «Удосконалення науково-методичних підходів до оцінки впливу монетарних чинників на інфляційну складову у діяльності банків» запропоновано науково-методичний підхід до визначення ринкової позиції банків з урахуванням структурних компонентів рівня монетизації; запропоновано науково-методичне забезпечення визначення рівня достатності капіталу банків; обґрунтовано оціночні індикатори впливу монетарних чинників для визначення інфляційної складової у діяльності банків.

У дослідженні доведено необхідність визначення ринкової позиції банків через кредитний канал впливу трансмісійного механізму грошово-кредитної політики, який пов'язаний зі зміною структурних компонентів рівня монетизації (табл. 3).

Таблиця 3

Динаміка впливу чинників кредитного каналу трансмісійного механізму грошово-кредитної політики на рівень монетизації за період 2008-2013 рр. (на кінець періоду)

Показники	Роки					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ВВП, млрд. грн.	948,1	913,3	1094,6	1302,1	1408,9	1454,9
Грошовий агрегат МЗ, млрд. грн.	515,7	487,3	597,9	685,5	773,2	906,2
Загальна сума наданих кредитів, млрд. грн.	724,2	703,5	710,5	755,0	825,3	911,40
Загальна сума залучених депозитів, млрд. грн.	336,0	308,9	391,2	491,8	572,3	666, 1
Рівень монетизації, %	54,40	53,35	54,62	52,60	51,12	53,29
Приріст рівня монетизації порівняно з попереднім роком, п. п. усього	-	-1,037	1,27	-1,98	2,23	2,17
в т.ч. за рахунок чинників:						
Співвідношення грошового агрегату МЗ до кредитів	1,077	0,693	0,842	0,908	0,937	0,994
Співвідношення кредитів до депозитів	1,390	2,277	1,816	1,535	1,442	1,368
Співвідношення депозитів до ВВП	0,321	0,338	0,357	0,378	0,406	0,451

Джерело: розраховано автором

Необхідність визначення ринкової позиції банків обґрунтована й тим, що, залежно від стійкості ринкової позиції банків, суб'єкти системи оцінки можуть приймати рішення відносно застосування адміністративних методів щодо обмеження певних видів активних і пасивних операцій банків в галузі політики ціноутворення. З цією метою розроблено модель багаторівневого агрегування для розрахунку інтегрального показника ринкової позиції банків. Вибір показників для моделі було проведено з урахуванням специфіки виконання банками функції створення нових кредитних грошей та кредитного каналу трансмісійного механізму грошово-кредитної політики (рис. 1).

Отримані результати засвідчили, що найбільший вплив накопиченого інфляційного потенціалу на рівень ринкової позиції банків спостерігався станом на 01.01.2010 р., що викликано не врахуванням прогнозних значень

інфляції у вартості капіталу банків та зміною процентних ставок, що призвело до зменшення чистої процентної маржі та чистого процентного спреду.

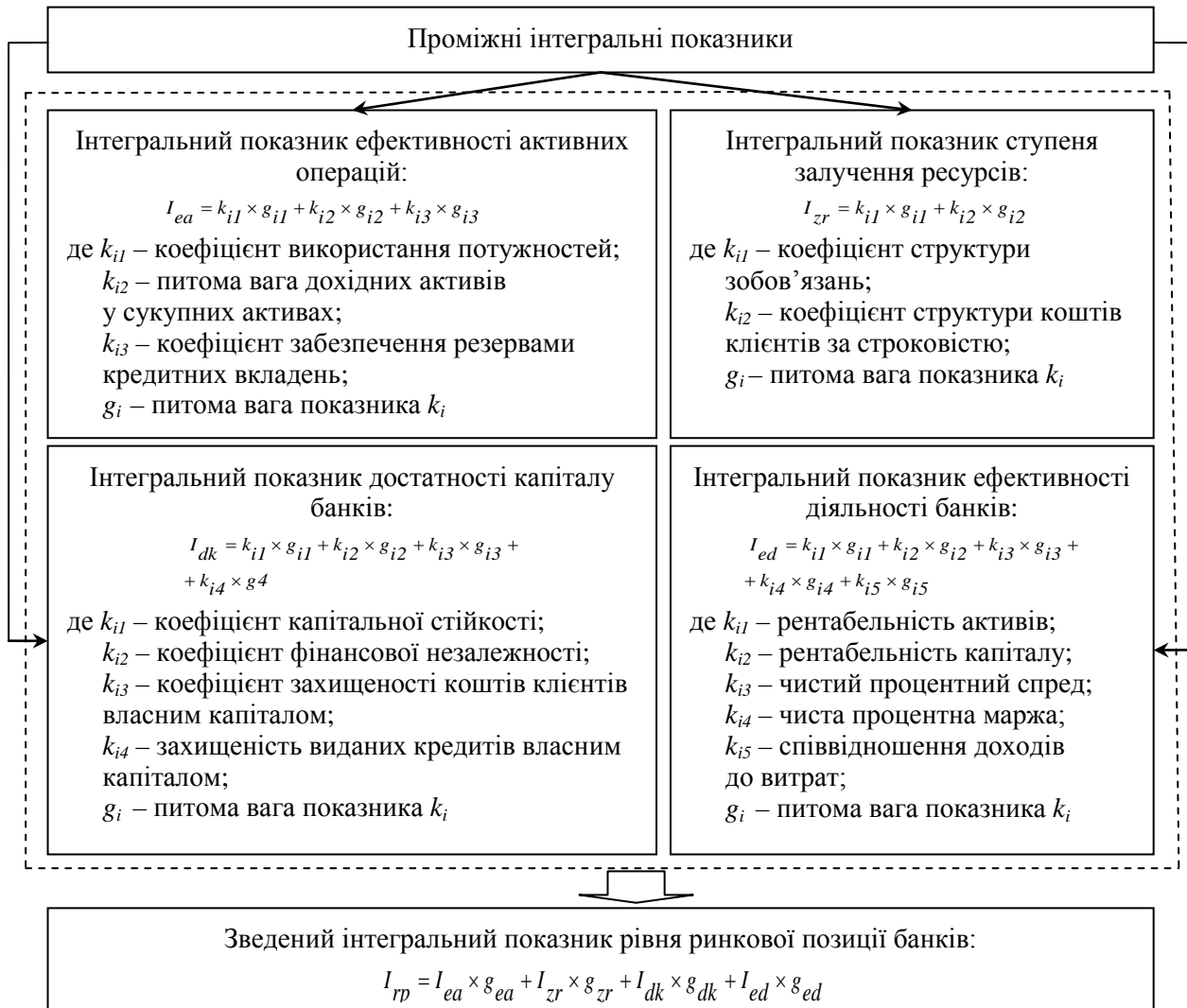

Рис.1 Модель багаторівневого агрегування розрахунку інтегрального показника ринкової позиції банків*

Джерело: розроблено автором

Для встановлення впливу інфляційної складової на достатність капіталу банків розроблено науково-методичний підхід до встановлення його рівня з використанням нормативного, внутрішнього та експертних методів. Використання нормативного методу засвідчило про його недоліки відносно того, що банки прагнуть до виконання встановлених нормативів, оскільки за їх невиконання з боку НБУ застосовуються певні заходи впливу. У роботі запропоновано розширення нормативного методу шляхом розрахунку контрциклічного буфера капіталу, який вимагає системного моніторингу за збільшенням значення коефіцієнта «кредит до ВВП» і оцінки його рівня відносно допустимого. За результатами проведених розрахунків обґрунтовано потребу у створенні контрциклічного капітального буфера для банківської системи України в 2006–2009 рр. у розмірі 89108,82 млн. грн.

Застосування внутрішньої оцінки рівня достатності капіталу банків у роботі запропоновано на основі методу інфлюювання. Його сутність полягає у корегуванні статутного капіталу і емісійного доходу на прогнозований індекс інфляції. Отримані результати по банкам України I групи засвідчили, що монетарні збитки від неврахування інфляції у вартості капіталу станом на 01.01.2014 р. склали 20512,64 млн. грн.

Використання експертної оцінки рівня достатності капіталу банків у роботі було проведено на основі методу ієрархій. Отримані результати (рис. 2) засвідчили, що використання нормативного методу необхідне для підтримки регуляторних функцій НБУ щодо вимог до капіталу.

Рис. 2 Динаміка рівня достатності капіталу банків, розрахованого нормативним та експертним шляхом за період 2007-2013 рр.,%

Джерело: розраховано автором

Використання експертного методу дозволяє встановити реальний рівень достатності капіталу банків, і за наведеними даними відповідає тим кризовим ситуаціям, які відбуваються в банківській системі.

Обґрунтовано необхідність у визначенні індикаторів впливу монетарних чинників на інфляційну складову. У роботі на основі побудови багатофакторної регресійної моделі визначено прогнозний рівень облікової ставки НБУ, яка є базовою для обґрунтування рівня інфляційної складової (табл. 4).

Таблиця 4

Рівень облікової ставки НБУ на 2014 рік

Показники	Бета-ваги	Середнє значення показника	Бета-ваги x середнє значення
Рівень доларизації	0,007803	0,264626	0,002065
Рівень монетизації	-0,407840	0,220207	-0,08981
Рівень достатності капіталу банків	-0,013442	0,122871	-0,00165
Банківські кредити до ВВП	0,915892	0,206424	0,189062
Інтегральна процентна ставка за кредитами	-0,120666	0,159232	-0,019213
Вільний член	–	–	0,0707237
Прогноз	–	–	0,119416

У роботі обгрунтовано потребу у визначенні індикаторів для встановлення рівня інфляційної складової в структурі процентних ставок банків. Зазначене доводиться і тим, що напрям монетарної політики НБУ націлений на реалізацію режиму грошово-кредитної політики – таргетування інфляції. Представлений режим вимагає вибір індикатора прив'язки не тільки на рівні індексу споживчих цін, а і дослідження фінансових потоків у банківській сфері, функціонування якої зумовлює утворення інфляції при проведенні банківських операцій, особливо це стосується операцій, що приносять процентний дохід (витрати). У роботі запропоновано модель визначення структурних компонентів інфляційної складової, яка розглядається в контексті номінальних процентних ставок:

$$I_s = 0,01 - 0,286x_1 + 0,509x_2 - 0,069x_3 + 0,340x_4 + 0,813x_5 + 0,10x_6 \quad (1)$$

де, I_s – рівень інфляційної складової у процентній кредитній ставці банків; x_1 – ризик зміни обмінного курсу національної валюти; x_2 – індивідуальний ризик; x_3 – премія за ризик інфляції; x_4 – вплив стану ліквідності на ринку банківських послуг; x_5 – ефект пропозиції; x_6 – реальна процентна ставка за наданими кредитами.

У роботі запропоновано систему заходів антиінфляційної політики Національного банку України, яка направлена на нівелювання впливу інфляції, яку слід визначати з урахуванням рівня інфляційної складової, що утворюється у діяльності банків як агентів фінансового ринку, функціонування яких призводить до посилення інфляційного тиску при виконанні ними функції створення нових кредитних грошей.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукової задачі щодо вдосконалення підходів до формування системи оцінки впливу монетарних чинників на інфляційну складову у діяльності банків через спектр методів, інструментів для позиціонування інфляційної складової в умовах нестійкого та мінливого розвитку грошово-кредитного ринку.

Основні висновки виконаного дослідження полягають у наступному:

1. Сучасний розвиток грошово-кредитного ринку України вимагає перегляду підходів до встановлення режиму монетарного устрою. Обраний НБУ режим таргетування інфляції потребує встановлення орієнтирів, які б враховували природу її виникнення не тільки через економічні процеси в державі, а й у залежності від розвитку грошово-кредитного ринку, зокрема, виконання банками специфічної функції – створення нових кредитних грошей. Тому виникає потреба в розробці науково-теоретичних засад щодо формування системи оцінки впливу монетарних чинників на інфляційну складову у діяльності банків.

Узагальнивши наукові підходи до сутності інфляції, уточнено її поняття як багатогранного, складного процесу, який відображає всі основні проблеми й суперечності економіки в довгостроковому періоді, що має прояв у виникненні

дисбалансу між попитом та пропозицією на гроші, визначає природу зростання загального рівня цін, вимагає додаткового перерозподілу національного доходу під дією системних чинників.

При розгляді чинників, що спричиняють утворення інфляції, доведено, що інфляційна складова виникає у процесі виконання банківськими установами функції створення нових кредитних грошей, на реалізацію якої здійснює безпосередній вплив стратегія грошово-кредитної політики НБУ через монетарні інструменти, які виступають монетарними чинниками впливу на позиціонування інфляційної складової. На основі використання аксіоматичного методу пізнання, надане авторське визначення інфляційної складової у діяльності банків як послідовної зміни цінового феномена, що спричиняє диспропорції у збалансуванні активних і пасивних операцій.

2. Доведено, що утворення інфляційної складової у діяльності банків викликано каналами трансмісійного механізму грошово-кредитної політики та її інструментами, що використовуються НБУ залежно від ситуації, яка склалася на грошово-кредитному ринку. У свою чергу, структурна компонентність інструментів грошово-кредитної політики зумовлює виникнення монетарних чинників, що впливають на утворення інфляційної складової. У роботі проведено структурування монетарного розвитку за шістьма основними етапами, в межах яких відображається процедура реалізації монетарної політики та впливу монетарних чинників на інфляційну складову.

3. Запропоновано методологічні основи до формування системи оцінки впливу монетарних чинників на інфляційну складову у діяльності банків. Метою цієї системи є розробка теоретико-методичних підходів до оцінки впливу монетарних чинників на утворення інфляційної складової у діяльності банків для досягнення мінімального негативного впливу зміни цінової рівноваги з позиції накопиченого інфляційного потенціалу – ризику виникнення глибоких та стійких цінових диспропорцій, що знаходить свій прояв у зростанні цін та знеціненні грошей. До функцій системи оцінки віднесено функції регулювання, координації, керуючу, аналітичну, організуючу, комунікаційну та мотиваційну. До принципів системи оцінки: достовірність, всебічність, прикладний характер, однозначність, універсальність, об'єктивність, інформаційну прозорість, дієвість, диверсифікованість об'єктів оцінки, системність.

Розроблено алгоритм системи оцінки впливу монетарних чинників на інфляційну складову у діяльності банків, який включає у себе три етапи: аналіз динаміки інструментів грошово-кредитної політики та вибір і оцінка монетарних чинників, що спричиняють утворення інфляційної складової; визначення ключових груп індикаторів у розрізі каналів трансмісійного механізму монетарної політики; формування моделей оцінки впливу монетарних чинників на інфляційну складову у діяльності банків.

4. За результатами проведеного дослідження доведено вплив монетарних чинників на інфляційну складову банківських операцій, а саме через: темпи зростання та регулювання грошових агрегатів, кредитний фактор інфляції, регулювання норм обов'язкового резервування, валютне курсоутворення.

3 метою прогнозування рівня інфляційної складової при проведенні банківських операцій через дію монетарних чинників розроблено індексну модель та визначено етапи проведення індексного аналізу, який дозволяє виявити зміни інфляційної складової у процентних ставках за активними і пасивними операціями банків за 2013 р., а також ступінь впливу зміни рівня монетизації, рівня доларизації, середньозваженої процентної ставки рефінансування, норми обов'язкового резервування на утворення інфляційної складової.

5. Для проведення комплексного оцінювання впливу інфляції на ефективність діяльності банків побудовано мультиплікативну модель для визначення інтегрованого показника ефективності банківської діяльності. За базу для розрахунку інтегрального показника взято показник загальної рентабельності банків. Як змінні показники – рентабельність активів, мультиплікатор капіталу, рівень капіталу на 1 грн. витрат, рівень витрат на 1 грн. прибутку, рентабельність діяльності по витратам, коефіцієнт дієздатності.

У роботі запропоновано факторні моделі за процентними витратами, процентними доходами та прибутковістю діяльності банків. Проведений факторний аналіз засвідчив, що на зменшення процентних доходів, збільшення процентних витрат та прибутковість банків суттєво вплинула зміна середньозважені процентної ставки за залученими коштами, процентних активів та рівня їх дохідності, що є результатом негативного впливу інфляційної складової у процентних ставках за залученими і розміщеними коштами.

6. Запропоновано класифікацію чинників ціноутворення на ринку банківських послуг, які поділено на загальні (чинники стану економіки та чинники стану грошового ринку) і специфічні (керовані і некеровані). Визначено, що формування ціни розміщених і залучених коштів залежить від зміни їх вартості, на яку впливає рівень інфляції, і при встановленні рівня ставки процента доцільно враховувати ризик очікуваної інфляції та процентний ризик.

7. З метою розробки антиінфляційних заходів при запровадженні монетарного режиму інфляційного таргетування, у роботі розроблено модель багатфакторного агрегування для визначення ринкової позиції банків з урахуванням структурних компонентів показника монетизації. У результаті її реалізації встановлено, що використання ринкової позиції банків необхідно для прийняття рішень суб'єктами оцінки впливу монетарних чинників на інфляційну складову з позиції застосування адміністративних методів регулювання, зокрема: нормативне регламентування кредитної діяльності банків; нагляд за проведенням банківських операцій; визначення правил та зобов'язань банків за участю іноземного капіталу; виконання умов щодо створення резервів за можливими збитками.

8. Доведено необхідність використання при оцінці достатності капіталу банків нормативного, внутрішнього та експертного методів. Нормативний метод доповнено рекомендаціями щодо використання контрциклічного регулювання для згладжування циклічності відносно співвідношення «кредити/ВВП». Внутрішню оцінку достатності капіталу банків доповнено методом інфлюювання, який використано для прогнозування інфляційних

очікувань щодо зміни вартості капіталу банків та визначення монетарних збитків від дії інфляції. Експертну оцінку достатності капіталу банків запропоновано проводити на основі використання методу ієрархій.

9. Обґрунтовано, що загальний прояв інфляції у діяльності банків – це зміна процентної політики в бік зростання, але при розробці структурно-логічної моделі впливу монетарних чинників на інфляційну складову у діяльності банків слід враховувати природу її виникнення (інфляція попиту чи інфляція витрат). Для встановлення монетарних індикаторів запропоновано науково-методичні підходи до визначення інфляційної складової за допомогою прогнозування рівня облікової ставки, структурування номінальної процентної ставки через встановлення впливу на неї ризику зміни обмінного курсу національної валюти, індивідуального ризику, премії за ризик інфляції, стану ліквідності на ринку банківських послуг, ефекту пропозиції та реальної процентної ставки за наданими кредитами.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ

У монографіях

1. Вплив глобалізації на розвиток банківської системи України / За ред. Л.В. Кузнецової: [Монографія]. – Одеса: Видавництво «Атлант», 2011. (30,22 д. а.) *Особистий внесок здобувача: розглянуто особливості інфляційних процесів в Україні (1,02 д.а.)*

2. Розвиток банківської системи в умовах формування нової архітектури фінансового ринку / За ред. В.В. Коваленко: [Монографія]. – Одеса: Видавництво «Атлант», 2012. (44,48 д.а.) *Особистий внесок здобувача: розглянуто вплив інфляційних чинників на ціноутворення в банківській діяльності (1,13 д.а.)*

3. Банківське регулювання і нагляд: методологія та практика / За ред. В.В. Коваленко: [Монографія]. – Одеса: Видавництво «Атлант», 2013. (28,66 д.а.) *Особистий внесок здобувача: розглянуто еволюцію і чинники інфляційного процесу та їх вплив на регулювання грошово-кредитного ринку (1,22 д.а.)*

Статті у наукових фахових виданнях

4. Шепель Є.В. Сутність інфляції як системного утворення і основні чинники її виникнення / Є.В. Шепель // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 2. – С.32–42. (0,86 д.а.)

5. Шепель Є.В. Вплив інфляції на цінову рівновагу банківських послуг / Є.В. Шепель // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник наук. праць. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2011. – Вип. 32. – С.365–372. (0,78 д.а.)

6. Шепель Є.В. Методичні підходи до визначення впливу інфляційних очікувань на банківську діяльність [Електронний ресурс] / Є.В. Шепель // Ефективна економіка. – 2013. – №8. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?n=8&y=2013>. (0,71 д.а.)

7. Шепель Є.В. Формирование системы управления инфляционным процессом банковской деятельности / Є.В. Шепель // Журнал научных публикаций аспирантов и докторантов. – 2013. – № 11. – С.45–47. (0,16 д.а.)

8. Шепель Є.В. Інфляційні очікування та їх вплив на цінову рівновагу банківських послуг / Є.В. Шепель // Науковий вісник ОНЕУ. – 2013. – №27 (206). – С.93–101. (0,48 д.а.)

9. Шепель Є.В. Формування підходів до оцінки впливу інфляційних очікувань на рівень достатності капіталу банків [Електронний ресурс] / Є.В. Шепель // Ефективна економіка. – 2014. – №8. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?n=8&y=2014>. (0,67 д.а.)

10. Коваленко В.В. Формування ринкової позиції банків у системі управління інфляційним процесом / В.В. Коваленко, Є.В. Шепель // Науковий вісник Херсонського державного університету. – Серія: економічні науки. – 2014. – Вип. 6. – Ч.4. – С.246–250. (0,56 д.а.). *Особистий внесок здобувача: розроблено методика визначення ринкової позиції банків (0,46 д.а.)*

Опубліковані праці апробаційного характеру

11. Шепель Є.В. Формування поелементної системи управління інфляційним процесом в діяльності банків / Є.В. Шепель // Кримський економічний вісник. – 2014. – №2(09). – С.213–219. (0,44 д.а.)

12. Шепель Є.В. Вплив банківської системи України на антиінфляційну політику / Є.В. Шепель // Загальноекономічні та фінансові аспекти формування інноваційного потенціалу регіону: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 29-30 березня 2007 р. – Полтава: ПНТУ ім. Юрія Кондратюка, 2007. – С.184–187. (0,27 д.а.)

13. Шепель Є.В. Вплив фінансово-кредитної політики банків на інфляційні процеси / Є.В. Шепель // Україна в умовах глобальної конкуренції: стратегія випереджаючого розвитку: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 22-24 квітня 2010 р. – Донецьк: ДРУК-ІНФО, 2010. – С.311–313. (0,2 д.а.)

14. Шепель Є.В. Монетарна складова інфляційного процесу / Є.В. Шепель // Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України: матеріали XIII Всеукр. наук.-практ. конф., 28-29 жовтня 2010 р. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – Т.2. – С.224–225. (0,2 д.а.)

15. Шепель Є.В. Підходи до регулювання інфляційних процесів в банківській діяльності / Є.В. Шепель // Фінансова стратегія економічного розвитку: матеріали між нар. наук.-практ. конф., 1-6 жовтня 2013 р. – Полтава: ПУЕТ, 2013. – С.125–130. (0,31 д.а.)

16. Шепель Є.В. Основні засади формування антиінфляційної політики в банківській діяльності / Є.В. Шепель // Научный потенциал мира: материалы IX междунар. науч.-практ. конф., 21-22 лютого 2013 р. – София: «Бул ГРФВ-БГ» ООД, 2013. – Т.1. – С.36–38. (0,15 д.а.)

17. Коваленко В.В. Формування системи управління інфляційним процесом банківської діяльності / В.В. Коваленко, Є.В. Шепель // Сучасні тенденції економічного та соціального розвитку: держава, регіон, підприємство: матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конференції з міжнародною участю, 19

лютого 2014 р. – Луганськ: «Русь», 2014. – С.103–104. (0,17 д.а.) *Особистий внесок здобувача: запропоновано структурні компоненти впливу інфляції на ефективність діяльності банків (0,15 д.а.)*

18. Шепель Є.В. Науково-методичні підходи до визначення структурних компонентів впливу інфляційних процесів на ефективність діяльності банків / Є.В. Шепель // Перспективи економічного зростання та інноваційного розвитку країни: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 18-19 квітня 2014 р.: Ч.3. – Одеса: ЦЕДР, 2014. – С.123–126. (0,23 д.а.).

АНОТАЦІЯ

Шепель Є. В. Оцінка впливу монетарних чинників на інфляційну складову у діяльності банків. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит. – Одеський національний економічний університет, Одеса, 2014.

В дисертації охарактеризовано науково-категорійний апарат щодо визначення понять «інфляція», «інфляційна складова у діяльності банків», «інфляційний потенціал», на основі якого обґрунтовано, що система оцінки впливу монетарних чинників на інфляційну складову у діяльності банків передбачає сукупність взаємопов'язаних дій, націлених на виявлення характеру, інтенсивності і ступеня впливу монетарних чинників на позиціонування інфляційної складової у діяльності банків з використанням комплексного та процесних підходів.

Визначено особливості та сучасні підходи до оцінки впливу монетарних чинників на інфляційну складову у діяльності банків, а саме: на утворення інфляційної складової банківських операцій, впливу на ефективність банківської діяльності, на цінову рівновагу банківських послуг.

Запропоновано класифікацію чинників ціноутворення на ринку банківських послуг, які поділено на загальні (чинники стану економіки та чинники стану грошового ринку) і специфічні (керовані і некеровані).

У роботі запропоновано модель багатофакторного агрегування для визначення ринкової позиції банків з урахуванням структурних компонентів показника монетизації. Доведено, що визначення рівня ринкової позиції банків необхідне для прийняття рішень суб'єктами оцінки з позиції застосування адміністративних методів регулювання.

Обґрунтовано оціночні індикатори впливу монетарних чинників для визначення інфляційної складової у діяльності банків. Удосконалено систему оцінки впливу монетарних чинників на інфляційну складову на основі визначення ринкової позиції банків. Розроблено науково-методичні підходи до рівня достатності капіталу банків з використанням нормативного, внутрішнього та експертного методів оцінки.

Ключові слова: інфляція, інфляційна складова, інфляційний потенціал, монетарні чинники, система оцінки, грошово-кредитна політика.

АННОТАЦИЯ

Шепель Е. В. Оценка влияния монетарных факторов на инфляционную составляющую в деятельности банков. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.08 – Деньги, финансы и кредит. – Одесский национальный экономический университет, Одесса, 2014.

В диссертации охарактеризован научно-категориальный аппарат относительно определения понятий «инфляция», «инфляционная составляющая в деятельности банков», «инфляционный потенциал», на основе которого обосновано, что система оценки влияния монетарных факторов на инфляционную составляющую в деятельности банков предусматривает совокупность взаимосвязанных действий, направленных на выявление характера, интенсивности и степени влияния монетарных факторов на позиционирование инфляционной составляющей в деятельности банков с использованием комплексного и процессного подходов. Целью системы является разработка теоретико-методических подходов к оценке влияния монетарных факторов на образование инфляционной составляющей в деятельности банков для достижения минимально негативного влияния изменения ценового равновесия на банковскую деятельность с позиции накопленного инфляционного потенциала. К функциям системы оценки отнесены функции регулирования, координации, управленческая, аналитическая, организующая, коммуникационная и мотивационная. К принципам системы оценки – достоверность, всесторонность, однозначность, универсальность, объективность, многофункциональность, информационная прозрачность, действенность, диверсифицированность объектов оценки, системность.

Разработан алгоритм системы оценки влияния монетарных факторов на инфляционную составляющую в деятельности банков, который включает три этапа: анализ динамики инструментов денежно-кредитной политики, выбор и оценка монетарных факторов, которые вызывают образование инфляционной составляющей в деятельности банков; определение ключевых групп индикаторов в разрезе каналов трансмиссионного механизма монетарной политики; формирование моделей оценки влияния монетарных факторов на инфляционную составляющую в деятельности банков.

По результатам проведенного анализа доказано влияние монетарных факторов на инфляционную составляющую банковских операций, а именно: темпы роста и регулирования денежных агрегатов; кредитный фактор инфляции; регулирование норм обязательного резервирования; валютное курсообразование.

Для проведения комплексного оценивания влияния инфляции на эффективность деятельности банков, построена мультипликативная модель для определения интегрированного показателя эффективности банковской деятельности.

Доказана необходимость использования при оценке достаточности капитала банков нормативного, внутреннего и экспертного методов.

Для определения монетарных индикаторов предложены научно-методические подходы к определению инфляционной составляющей с помощью прогнозирования уровня учетной ставки и структуризации номинальной процентной ставки через установление влияния на нее риска изменения обменного курса национальной валюты, индивидуального риска, премии за риск инфляции, состояния ликвидности на рынке банковских услуг, эффекта предложения и реальной процентной ставки по кредитам.

Ключевые слова: инфляция, инфляционная составляющая, инфляционный потенциал, монетарные факторы, система оценки, денежно-кредитная политика.

SUMMARY

Shepel E.V. Estimation of the monetary factors impact on the inflation component of banking activities. – Manuscript.

Dissertation for the degree of candidate of economic sciences on specialty 08.00.08 – money, finance and credit. – Odessa National Economics University, Odessa, 2014.

The dissertation describes the scientific and categorical apparatus regarding the definition of «inflation», «inflation component of banking activities», «inflationary potential» on the basis of which it is proved that the estimation system of monetary factors impact on the inflation component of banking activities involves a set of interrelated activities, aimed at identifying the nature, intensity and degree of influence of monetary factors on the inflation component positioning of banking activities with the usage of combined and process-based approaches.

The features and modern approaches to estimation of the monetary factors impact on the inflation component of banking activities were specified, namely for the creation of inflationary component of banking operations, the impact on efficiency of banking activities, price balance of banking services.

Evaluation indicators of the impact of monetary factors to determine the inflation component in the banks were grounded. The estimation system of the impact of monetary factors on the inflation component based on market position of banks was improved. The scientific and methodological approaches to the level of the capital adequacy of banks on the usage of regulatory, internal and expert estimation methods were developed.

Keywords: inflation, inflationary constituent, inflationary potential, monetary factors, system of estimation, monetary policy.

Підписано до друку __. __. 2014. Зам. ____
Формат 60x90/16. Обл.-вид. арк. 0,9.
Гарнітура Times. Тираж 100 пр.
ОНЕУ, м. Одеса 82, вул. Преображенська, 8